

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR HERINRICHTING AANSLUITING N34
TER HOOGTE VAN EXLOO

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR HERINRICHTING AANSLUITING N34
TER HOOGTE VAN EXLOO.

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2012);
Toetsing Flora- en faunawet voor herinrichting aansluiting N34 ter hoogte van Exloo.
Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van RooBeek Advies.*

in opdracht van:

ROOBEEK ADVIES

contactpersoon:

[REDACTED]

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:

[REDACTED]

Veldwerk en rapportage:

[REDACTED]

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	3
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	6
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	6
2.6	VISSEN	7
2.7	ONGEWERVELDEN	7
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	8
3	CONCLUSIES	9
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	9
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	9
4	BRONNEN	10
	BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET	

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Borger-Odoorn is voornemens een nieuwe aansluiting van de N34 ter hoogte van Exloo middels een bestemmingsplan mogelijk te maken, alsmede het deels verleggen van het traject tussen Exloo en Ees. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quickscan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn of kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze beschermde soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 26 juli 2012 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied betreft het deel van de N34, tussen de kruising ter hoogte van Ees in het noorden en de kruising van Exloo in het zuiden. Aan de oostzijde van de N34 ligt een parallelweg waar ook fietsers gebruiken van maken. Aan de westzijde ligt deels bebouwing en deels agrarische gronden. De kruispunten zijn verlicht, de overige delen zijn onverlicht.

Figuur 1: De ligging van het onderzoekstraject (Bron: Google Earth Pro).

Figuur 2: Impressie van het plangebied. Met de klok mee: kruising ter hoogte van Exloo, kruising ter hoogte van Ees, te slopen woning aan Middenweg 16 en onderdoorgang bij Exloo.

1.5 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

Het kruispunt ter hoogte van Exloo zal worden heringericht. Er zal een ongelijkvloerse kruising met op- en afritten komen (zie figuur 3). Daarbij zal een groot deel van het traject richting het westen worden verlegd. Hierdoor kan een vrijliggend fietspad en een verbrede parallelweg worden aangelegd. Over het aan te leggen viaduct over de N34 komt eveneens een vrijliggend fietspad. De bestaande fiets- en landbouwtunnel onder de N34 verdwijnt. De carpoollocatie bij Exloo blijft gehandhaafd.

In deze toetsing is alleen rekening gehouden met de sloop van de woning aan de Middenweg 16. Het is vooralsnog niet duidelijk of ook andere bebouwing wordt gesloopt. Het bosperceel aan de westzijde van de N34, ter hoogte van camping Zeven Heuveltjes zal door het nieuwe traject worden doorsneden.

Figuur 3. Toekomstige inrichting N34, ter hoogte van Exloo (bron: Provincie Drenthe).

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten. Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Er zijn geen zwaar en matig zwaar beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden gezien de terreinkarakteristieken en biotoopeisen ook niet verwacht.

De bermen langs de N34 worden intensief gemaaid, daarbij is de strook waarin bloeiende Grasklokjes (licht beschermde soort) groeien gespaard gebleven. In de vrij voedselrijke, droge bermen groeit ondermeer; Rode en Witte klaver, Smalle en Grote weegbree en Perzikkruid. In het grasland op de kruising ter hoogte van Exloo groeit Smalle weegbree, Paardenbloem, Witte klaver en jonge opslag van Zomereik. Langs de oostelijke parallelweg groeit in de berm en greppel tussen de parallelweg en de agrarische percelen onder andere Grote brandnetel, Brem en Gewoon wilgenroosje. Het opgaand groen langs de N34 bestaat uit Zomereik, Beuk, Linde, Esdoorn en Acacia. Het bosperceel aan de westzijde van de N34, ter hoogte van camping Zeven Heuveltjes bestaat uit naaldbomen, zonder bodembedekking en struweel.

Effecten en vervolg

Er is geen zwaar en matig zwaar beschermde flora binnen het plangebied aangetroffen. Deze worden gezien de terreinkarakteristieken, het huidige gebruik en de biotoopeisen ook niet verwacht. Negatieve effecten zijn derhalve niet van toepassing.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Er zijn in de bomen direct grenzend aan de N34 en in het te doorsnijden bosperceel aan de westzijde van de N34, ter hoogte van camping Zeven Heuveltjes, geen nesten aangetroffen die jaarrond beschermd zijn, bijvoorbeeld van Buizerd en Roek (DR, 2009).

In het opgaand langs de N34 kunnen diverse (algemene) vogels tot broeden komen, zoals Houtduif, Merel en Winterkoning. Weidevogels worden gezien het huidige gebruik van de landbouwpercelen (aardappelen, suikerbieten) niet verwacht. Boven het plangebied zijn foeragerende Huiszwaluwen waargenomen. Mogelijk hebben deze nesten in de bebouwing aan de westzijde van de N34.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Niet van toepassing.

Algemene broedvogels

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingssfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend. De werkzaamheden dienen daarom in buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. Ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

De woning aan de Middenweg 16 zal worden gesloopt. De spouwmuren zijn voor vleermuizen toegankelijk via ruimtes onder de overhangende dakpannen en ook de daklaag is bereikbaar via enkele ruimtes onder de nokpannen. Hierdoor kan aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen op voorhand niet geheel worden uitgesloten. Wel staat de woning leeg en zijn veel ramen kapot waardoor een tochtige en vochtige situatie aanwezig is. Hierdoor vormt de woning geen ideale verblijfplaats.

Er zijn geen potentiële holtes in de, conform inrichtingsschets, mogelijk te kappen bomen aangetroffen, waardoor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen kan worden uitgesloten.

Belangrijke vliegroutes

Veel vleermuissoorten, zoals de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger hebben lijnvormige elementen in het landschap nodig om zich te kunnen oriënteren tijdens vluchten tussen hun voedselgebied en hun vaste verblijfplaatsen. Uitzondering hierop is de Rosse vleermuis die met zijn zeer luide sonar ook zijn weg kan vinden in open landschap. Vanwege de relatief korte reikwijdte van hun echolocatiesignalen kunnen vleermuizen niet ver vooruit 'kijken'. Aaneengesloten landschapselementen zijn daarom van groot belang. Ook bij het oversteken van wegen zijn dergelijke lijnvormige elementen van belang. Ook worden viaducten en onderdoorgangen gebruikt om wegen te passeren.

Er zijn op het werktraject geen locaties waar een bomenrij of perceel doorloopt aan de andere zijde van de N34. De onderdoorgang (fiets- en landbouwtunnel) onder de N34 ter hoogte van Exloo (zie figuur 3) zou in potentie wel gebruikt kunnen worden door vleermuizen. In de huidige situatie is deze onverlicht en ruim genoeg om diverse vleermuissoorten te laten passeren. Onduidelijk is of hier sprake kan zijn van een essentiële vliegroute. Ten westen van de tunnel zijn geen grote groenelementen aanwezig die als foerageergebied gebruikt kunnen worden. Wel kunnen zich hier verblijfplaatsen bevinden die via de tunnel verlaten worden. Mogelijk steken vleermuizen ook ten zuiden van het kruispunt over, waar de N34 bos aan zowel de oost- als westzijde doorsnijdt. Dit deel van de N34 valt buiten het bereik van de beoogde werkzaamheden en het onderzoeksgebied.

Figuur 3: Potentiële onderdoorgang voor vleermuizen.

Belangrijk foerageergebied

Binnen het plangebied, met name aan de bosranden en rond de woonerven, kunnen diverse vleermuizen foerageren. Naar verwachting maakt dit geen essentieel deel uit van het foerageergebied. Daarbij blijft dit ook in de toekomstige situatie geschikt als foerageergebied.

Effecten en vervolg

In deze toetsing wordt er vanuit gegaan dat de woning aan de Middenweg 16 zal worden gesloopt. Afhankelijk van de definitieve plannen zullen eventueel andere te slopen gebouwen moeten worden geïnspecteerd op potentiële geschiktheid voor vleermuizen. In ieder geval dient voor de woning Middenweg 16 aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen te worden uitgevoerd om verblijfplaatsen geheel uit te kunnen sluiten.

Daarnaast dient aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd om te onderzoeken of de huidige onderdoorgang (fiets- en landbouwtunnel) door vleermuizen gebruikt wordt als oversteekpunt van oost naar west of vice versa. Mocht dit wel het geval zijn, dan kan het toekomstige viaduct ter hoogte van Exloo zo worden ingericht dat deze, met behulp van ondermeer vleermuisvriendelijke verlichting en begeleidend groen/schermen, geschikt wordt als oversteekpunt voor vleermuizen. De brochure 'Met vleermuizen overweg' geeft hiervoor handvaten (Rijkswaterstaat, 2004).

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

Er zijn van de streng beschermde Das waarnemingen bekend in het betreffende uurhok waarin het plangebied ook is gelegen. Er zijn echter geen sporen (burchten, vraatsporen, uitwerpselen, wissels) aangetroffen die duiden op gebruik van het plangebied als foerageergebied of belangrijke oversteekplek.

In de boswachterijen Odoorn en Exloo komt de matig beschermde Eekhoorn voor. In bomen die gekapt (kunnen) worden, zijn geen nesten van de Eekhoorn aanwezig. Hierbij zijn met name de bomen geïnspecteerd die direct aan de N34 en het bestaande fietspad grenzen en het bosperceel aan de westzijde van de N34, ter hoogte van camping Zeven Heuveltjes.

In het betreffende uurhok is ook de matig beschermde Steenmarter bekend. Deze soort heeft een groot territorium met meerdere verblijfplaatsen die kunnen variëren van takkenhopen, boomholten tot kruipruimten en (bij)gebouwtjes. In de te slopen woning Middenweg 16 en de bijgebouwen zijn geen sporen aangetroffen die duiden op aanwezigheid van Steenmarters. Verblijfplaatsen van de soort kunnen in het plangebied worden uitgesloten; er is geen dicht struweel en takkenhopen aanwezig waar gebruik van gemaakt kan worden.

In principe kunnen zoogdieren zoals de Das, Eekhoorn en Steenmarter over de gehele trajectlengte de N34 oversteken. Onbekend is of er meldingen van doodgereden Dassen en andere zoogdieren op de N34 ter hoogte van Exloo zijn.

Overige zoogdieren kunnen worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en biotoop-eisen.

Effecten en vervolg

Grondgebonden zoogdieren zoals de Das, Eekhoorn en Steenmarter kunnen over de gehele lengte de N34 oversteken. Het nieuwe traject zal, met uitzondering van het kruispunt ter hoogte van Exloo, niet verdiept of verhoogd worden gelegd, waardoor de passeerbaarheid gehandhaafd blijft voor zoogdieren. Negatieve effecten worden niet verwacht. Er zouden faunapassages, geschikt voor grotere zoogdieren zoals Das, kunnen worden aangelegd, mochten er meldingen zijn van doodgereden Dassen op dit deel van de N34.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Er zijn van diverse waarnemingen van zwaar en matig zwaar beschermde amfibieën en reptielen bekend in de boswachterijen nabij het plangebied (Uchelen, 2010).

Van de matig beschermde Kamsalamander zijn enkele oudere waarnemingen in nabijgelegen boswachterij Odoorn bekend (Uchelen, 2010). In Drenthe komt de soort voornamelijk voor in natuurgebieden aan de randen van beekdalen.

De zwaar beschermde Knoflookpad komt op diverse plekken op de Hondsrug voor. Er zijn twee waarnemingen ten noorden van boswachterij Odoorn bekend. De soort is gebonden aan zandige vergraafbare bodems om zich in te graven en vennen om zich voort te planten.

Van de matig beschermde Heikikker zijn enkele waarnemingen in boswachterijen Odoorn en Exloo bekend. De verspreidingskaart laat zien dat de soort voornamelijk in bos- en natuurgebieden voorkomt. De Heikikker heeft open en natte heideterreinen met hoge ruige vegetatie nodig.

De zwaar beschermde Poelkikker komt ook in en nabij deze boswachterijen voor. De soort heeft een voorkeur voor kleine, vaak geïsoleerde wateren. In zuidwest Drenthe blijkt de Poelkikker min of meer gebonden te zijn aan bos- en natuurgebieden, darbuiten domineert de Bastaardkikker,

De zwaar beschermde Hazelworm is bekend in de boswachterijen Odoorn en Exloo. De soort is gebonden aan bossen, bosranden en houtwallen. Ze schuilen in een dikke strooisellaag en onder hopen stenen, hout en maaisel. Ze worden wel eens gezien langs wegen en fietspaden om hier te zonnen.

De Zandhagedis is rond het heideveld 'Molenveld' in boswachterij Exloo bekend. Deze soort komt voor in heideterreinen, waar de zandige delen opzoeken. Biotopen grenzend aan heideterreinen worden ook bewoond; bosranden, wegbermen, randen van bospaden en open plekken in bossen. Hierbij is een structuurrijke vegetatie en dikke strooisellaag van belang.

De Levendbarende hagedis is ook bekend in de omringende boswachterijen. De soort is gebonden aan (vochtige) heide- en hoogveenrestanten. Zwervende exemplaren worden soms gezien in bossen, langs bospaden en wegbermen.

De Adder komt voor in boswachterij Odoorn. De soort komt uitsluitend in heideterreinen hoogveenrestanten voor. Hier zijn ze honkvast en weinig mobiel.

Het plangebied vormt geen geschikt leefgebied en voortplantingsgebied voor deze amfibieën en reptielen met een zwaarder beschermingsregime. Binnen het plangebied zijn alleen bospercelen, agrarisch gebied en grazige bermen aanwezig. Schrale, open vegetaties en structuurrijke vegetaties ontbreken.

Effecten en vervolg

Het plangebied biedt geen geschikt leefgebied voor amfibieën en reptielen met een zwaarder beschermingsregime. Effecten en vervolgacties zijn niet aan de orde.

2.6 VISSSEN

Voorkomen

In het plangebied zijn geen watergangen en -partijen aanwezig. De aanwezige greppels zijn niet jaarrond watervoerend en hebben derhalve geen waarde voor beschermde vissoorten.

Effecten en vervolg

Negatieve effecten zijn niet van toepassing.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Met uitzondering van de Moerasparelmoervlinder zijn geen waarnemingen bekend van vlinders met een zwaarder beschermingsregime (Dijkstra, 2003). Nabij Exloo is een oude waarneming van de matig zwaar beschermde soort en tevens Rode lijstsoort Moerasparelmoervlinder bekend. De exacte locatie en jaartal is onbekend. Deze soort leeft in schrale vochtige blauwgraslanden. In en nabij het plangebied komt dergelijk biotoop niet voor, waardoor aanwezigheid van de soort uitgesloten kan worden. Van overige zwaar en matig zwaar beschermde ongewervelden zijn geen waarnemingen bekend nabij het plangebied. Aangezien oppervlaktewater afwezig is, heeft het plangebied geen waarde als voortplantingsgebied voor libellen. Diverse (algemene) soorten libellen kunnen wel binnen het plangebied foerageren.

Effecten en vervolg

Negatieve effecten zijn niet van toepassing.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1. Algemene en licht beschermde soorten die (mogelijk) in het plangebied voorkomen.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Flora	Grasklokje	Diverse groeiplaatsen aanwezig
Zoogdieren	Ree <i>Capreolus capreolus</i>	Foerageergebied aanwezig
	Mol <i>Talpa europaea</i>	Molshopen aanwezig
	Egel <i>Erinaceus europeus</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Hermelijn <i>Mustela erminea</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
	Wezel <i>Mustela nivalis</i>	Geschikt leefgebied aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Landhabitat aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Landhabitat aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door deze enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

In de tabel hieronder is een overzicht weergegeven van de (mogelijk) in het plangebied voorkomende zwaar en matig zwaar beschermde soorten.

Tabel 2. Overzicht van (mogelijk) in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermingsregime
Vogels	Alle broedvogels	Broedgelegenheid aanwezig	Strikt beschermd
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk verblijfplaatsen in woning Middenweg 16	Strikt beschermd
		Potentiële oversteekpunt door de onderdoorgang ter hoogte van Exloo	

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

Broedvogels

Verstorende werkzaamheden, zoals het verwijderen van opgaand groen, tijdens het broedseizoen kan leiden tot verstoring van nesten in het plangebied en in de directe omgeving. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend. Deze werkzaamheden dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot en met juli. Ook broedgevallen buiten deze periode zijn beschermd.

Vleermuizen

Aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in de woning aan de Middenweg 16 is niet geheel op voorhand uit te sluiten. Aanvullend onderzoek moet afwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen vaststellen. Daarnaast zal de onderdoorgang (fiets- en landbouw-tunnel) onderzocht moeten worden of deze fungeert als passage voor vleermuizen. In de toekomstige situatie zal deze tunnel verdwijnen, waardoor een mogelijke vliegroute verloren gaat. Eventueel kan bij een aanwezige vliegroute het te realiseren viaduct vleermuisvriendelijk worden ingericht.

Het benodigde vleermuisonderzoek dient conform het hiervoor opgestelde vleermuisprotocol te worden uitgevoerd. Dit onderzoeksprotocol schrijft ten minste vier onderzoeksronden verspreid over de periode half mei - half september voor. Pas na afloop van de laatste onderzoeksrunde bestaat er volledige duidelijkheid over de aan- of afwezigheid van vleermuizen. De vaststelling van een verblijfplaats of vliegroute leidt tot een ontheffingsprocedure waarbij in detail moet worden aangegeven hoe negatieve effecten in de planvorming worden voorkomen.

Licht beschermde soorten

De (mogelijke) aanwezigheid van een aantal licht beschermde soorten leidt niet tot verdere consequenties ten aanzien van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht (zie Bijlage 1).

4 BRONNEN

Flora

Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Amfibieën en reptielen

Uchelen, van E., 2010. Amfibieën en reptielen van Drenthe - verspreiding en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Zoogdieren

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Rijkswaterstaat, 2004. Met vleermuizen overweg. Dienst Weg- en waterbouwkunde, Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

www.zoogdieratlas.nl

Vogels

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998 - 2000. Nederlandse fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Insecten

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoentjen, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990 - 2001. Uitgeverij PubliQue / Vlinderwerkgroep Drenthe.

Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Overig

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

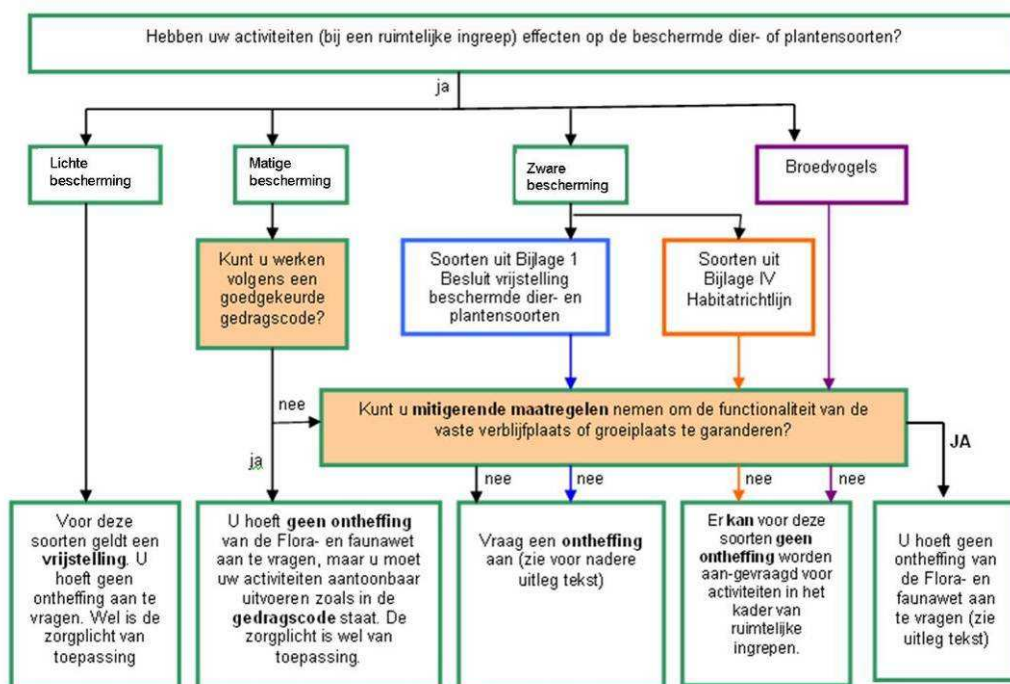
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of versterking van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving

een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

december 2012

Vormgeving:

